

FÓIA BELETRISTICA.

Ese de dóua-ori la luna, adcea in 1. si 15.
c. v. in formatu de o cóla si jumetate.

Manuscriptele si banii de prenumeratiune
sunt a se îndreptá la Redactiunea jurna-
lului : Strad'a postei vechie Nr. 1.

Nr. 8.

PEST'A 15 27. APRILIU.

Anulu III. 1865.

Pretulu de Prenumeratiune : pentru Mo-
nareh'l'a Austriaca la unu anu întregu 5 f.
la jumetate de anu 2 f. 50 xr. pentru Roma-
ni'a si strainetate la unu anu întregu 7 f. la
jumetate de anu 3 f. 50 xr. Prenumera-
tiune la trei lune nu se primesce.

CAUTAREA MIRELUI.

I.

Candu a vietii dulce flóre
Infloresce mai pomposu,
Candu prin june inimióre
Ca o radiá ardiétóre
Curge semtiulu amorusu ;
Candu o vóce tainuita
Astu-felu linu sioptesce 'n sînu !
„Du-te virgina 'nflorita
Colo'n valea 'mbalsamita
Si-ti alege-unu candídu crinu ;
Prinde 'n sboru a ta dorire,
Alu teu visu intrauritu,
Si cu magica 'mpletîre
D'in a rosoloru iubire
Curma sborulu seu rapitu ;“ —
O virgina suava, blanda
Peste mana se 'ncliná
Si d'in inim'a-i plapanda
Cinsa 'n flama consumanda
Astu-felu tainicu ea oftá :

„Cin' va fi acea fiintia,
Alu meu mire destinatu
Cui sé juru eternu credîntia,
Cui sé 'nclinu a mea dorintia
La altariulu profumatu ?
Ah! si cine-mi spune, cine,
Cine-mi póte aratá,
A lui chipu, a lui lumine?...
O! dar' vanu e pentru mine...
Indesiertu dorinti'a mea!
Dar' nu, totu-si este-o cale,
Unde chipulu seu doritu,
Unde umbr'a formei sale
Pare'n radie matínale...
Potu sé vedu alu meu ursítu.
O! voi visuri aurite,
Fiii blandei Aurori,
Ce d'in aripi balsamite
Scuturati placeri iubite
Peste tristii moritori!

Voi ce inimi abatute,
Suflete ce-amaru se stringu,
Pe carâri necunoscute
D' amarantu, de flori tiesute,
Le rapiti in magicu cringu, —

Le 'mbetati de fericire,
De totu farmeculu dîvinu ;
Le-aratati in stralucire
Totu ce nasce-a lor dorire,
Totu ce-aprinde a lor sînu !

Ah! descindeti si la mine
De pe plaiulu infloritu,
Si in tainice lumine
Aratati-mi, visuri, cine
Cine este-alu meu ursîtu !"

Astu-felu dice rogate,ore,
Dorulu arde'n alu seu sînu ;
Ér o baba vrajitore
Ce status' ascultatore
Astu-felu dice catelinu :

„O! copila multu nebuna,
Credi tu'n visulu mincinosu ?
Credi câ vine elu sê-ti spuna,
Sê-ti presente, sê-ti espuna
Pe ursîtulu teu doiosu ?

Nu-i decâtu o nalucire
De profumu, eteru si ventu,
Ori-ce visu de fericire,
De placeri séu de marire
Séu de doru p'acestu pamentu.

Vin' la min' copila blanda,
Vin' si-asculta suatulu meu,
Câci elu dorulu o sê-ti prinda,
Si-o sê vedi ca 'ntr'o oglinda
Splendîda ursîtulu teu.

Nóptea candu prin ceriuri sbóra
Prin seninu si pintre nuori
Lun'a palida usióra,
Si'mpregiuru-i se 'nfasióra
Vercolacii piscatori ; —

Candu tacerea d'in mormenturi
Se revérse pe campii,
Candu dormu duse ori-ce venturi,
Chiaru a grierului canturi,
Candu paru morti cu toti cei vii :

Du-te colo'n acea vale
Unde trei câi se crucescu,
Unde'n drumurile sale
Abatuti de lunga cale
Caletorii se 'ntelnescu, —

Si descultia, despletita,
Si descinsa, fluturanda,
Ca o sfêrla resucita
De trei ori in giuru te-agita
Aste vorbe murmurandu :

Tu ce scoli de prin mormenturi
Pe cei carii nu mai suntu ;
Tu ce-aduci pe negre venturi,
D'in straine lungi pamenturi
Pe cin' vrei prin unu cuventu ;

Tu ce 'mbraci sórele 'n sange
Si cobori lun'a d'in ceru ;
Tu ce faci petrile-a plange,
Nuorii 'n ceruri a se stringe,
Stelele-a pali 'n eteru ;

Ada-mi ah! acea fiintia
Si-mi arat' alu meu ursîtu,
Cui am eu sê juru credîntia,
Sê-i inclinu a mea dorintia
In altarulu infloritu."

Astu-felu bab'a vrajitore
Dice virginei ridiendu,
Si se duce térate,ore ;
Ér' virgin'a doritore
Ea remane medîtandu.

A. Densusianu.

(Va urmâ).

ANITI'A.

— Novela originala. —

Badea Mitru, unu omu avutu si prin urmare cu védia d'in satulu Balauru, aveà — pe langa alte bunetâti pamentesci, — o féta frumósá, carea nu aveà pareche nici in siepte sate. Si fiindu densulu avutu, éra féta sa frumósá, urmâ si elu multoru altor'a in planulu de a se mari cu ori-ce pretiu. Densulu nu voià adeca nici mai multu nici mai putinu decâtu sê faca dómna d'in copil'a sa; câci acum mai alesu domni'a e in moda si dupa acést'a stare se batu cei mai multi membrii d'in societatea romana. Altu-cum cauta sê marturisîmu, cumca planulu acest'a a lui badea Mitru nu erà reu, nici demnu de condamnatu, numai daca i-ar fi plesnitu mai nainte prin capu, ca asià sê fi potutu indreptà tóta crescerea copilei sale conformu cerintieloru stârii, pentru carea o destinâ; — dar' dauna, pe badea Mitru numai atunci veni man'ia innaltiarei, candu Aniti'a — acest'a erà numele copilei, — vediu se dejà a siese spre diecea óra natur'a reintenerindu; si scaderea acést'a a planului seu o recunoscù si densulu, in sa se mangaiâ cu zestrele insemnate a copilei sale, cari jóca pre totu-undene rolulu celu mai insemnatu.

Badea Mitru aflâ cu cale a nu impartasi nimenui planulu acest'a; pentru aceea nu e lucru de mirare, daca frumós'a Anitia nesciindu nimicu despre calcululu sboratoriu in ceriu a tatalui seu, aflâ a fi fórte naturalu, cumca daca vine unu june placutu si 'si spune amórea câtra o copila, acést'a inca i spune, câ i place de elu; asià dara si dens'a i spuse lui Ilie, feciorului unui juratu totu d'in satulu numitu, cumca cu densulu i place mai bine a jocà la jocu; éra Ilie inca avù cu multu mai àgera minte, decâtu sê nu pricépa intielesulu adevératu a vorbeloru Anitiei.

Se scie de comunu, cumca nu este pe pamentu mai mare fericire, decâtu iubirea curata si infocata a duoru inime create un'a pentru alt'a; pentru aceea Aniti'a inca erà fericita si indestulata cu sórtea sa.

Candu convenià dens'a cu Ilie, totu déun'a i ardeau fetiele, si fiindu câ pe sate tocmai asià se intereséza ómenii unulu de altulu casi pela orasie, — nu trecura multe Dominece, pana ce se si lati faim'a prin satu, cumca Aniti'a iubescce pre Ilie; — apoi ce se latiesce prin satu, o aude totu omulu care numai locuesce in acelu satu, si de órece

badea Mitru inca locuià in Balauru, potemu gaci fâra multa truda, cumca vestea acést'a si densulu o audi.

Ni potemu intîpui, câtu de binevenita fu faim'a acést'a pentru badea Mitru cu planurile sale, care acuma numai sosîrea cutarui candidatu la domnia mai asceptà, ca sê si-le realizeze.

Pentru aceea nici nu intardiâ a luà la intrebare pre Aniti'a pentru decisiunea conceputa sènguru in inim'a densei, fâra a chiamà la consultare pre parintele seu, care — dupa cum cugetà badea Mitru — are dreptulu eschisivu de a dispune cu man'ia copilei sale, in favórea mirelui alesu de densulu.

Superarea, de carea avù badea Mitru parte in urm'a nerespectârii formalitatei prescrite de lege, 'lu facù maniosu pana la furia, si chiamandu fét'a innainte, astu-feliu strigâ pe ea:

— Dar' tu féta netrèbnica, cum cutediasi a-ti alege de dragutiu pre Ilie, fâra a cere invoirea mea? Apoi esci nebuna dóra, de cùgeti cumca tu, fét'a omului celui mai avutu d'in Balauru, vei fi órecandu sotia unui netrèbnicu, cum e prunculu lui Tomescu?

— Nu-e densulu netrèbnicu; — suspinâ serman'a Anitia plangandu.

— Ba, e netrèbnicu pentru tîne, pentruca tu esci féta avuta, éra elu e unu sarantocu, si eu nu voiescu sê dau avuti'a mea la unu nimene! — grai badea Mitru amblandu ici colo prin chilia.

— Sê scii Anitia, cumca eu voiescu sê facu d'in tîne dómna; pentru aceea dara sê nu cutezi a mai amblà Dominec'a la jocu, nici sê mai stai in vorba cu strengariulu acel'a de Ilie! — Ér' tu muiere, sê grigesci de dens'a, sê nu mérga nicairi de acasa fâra de scirea mea si fâra de a o petrece tu! — disa badea Mitru cu o vóce dîctatorica câtra muierea sa, apoi se duse sê véda de lucrulu seu.

— Mancà-te-ar foculu domnia, câ mie nu-mi aducj nici o bucuria! — suspinâ Aniti'a totu intr' un'a lacrimandu.

Insa inzadaru lacrimà; câci nimene nu o mangaià d'intre ai sei, fiindu câ toti voiau sê fie dómna, éra nu muiere unui tieranu si mai fâra védia.

* * *
La câte-va dile dupa scen'a familiara amin-tîta mai susu, sosî acasa domnisorulu Petru, fiulu

notariului comunălu. Impregiurarea acést'a, luan-du-o sub privintia sengurâteca, nimene nu o ar-afîa a fi in vr'o legatura câtu de mica cu persónele despre cari tratâmu; in sa indata ce vom revocâ planurile de marire a lui badea Mitru, vom fi sîliti sê ne interesâmu de sosîrea domnisorului Petru, cu atâtu mai vertosu; câci sênguru elu ni se presenta de unu candîdatu la domnia.

E fôrte naturalu, câ omulu dedatu a locu in orasiu nu se pôte familiarisâ in graba cu viéti'a monotóna de prin sate; pentruca unu satu e patri'a liniscei, unde sgomotulu lumei numai asiâ pe de afurisiu intra ca éra se dîspara instrainatu. Satele sunt tacute si vér'a si iérn'a, — unu feliu de sgomotu numai candu vinu turmele de vite se mai arata si pe acolo in dilele de comunu d'in septemana, si sgomotulu acest'a, in a carui urdire vitieii sbieratori au celu mai mare meritu, — de abuna sém'a nu e in stare, sê petréca pre unu omu orasianu, cum erâ si domnisorulu Petru.

Si de minune! domnisorulu Petru totu-deun'a erâ afara la strada, de câte ori treceau vitieii sér'a pe langa cas'a loru. O pasîune ciudata! vor eschiamâ unii d'in stimatii cetîtori. — Unu iubitoriu alu zoologiei! vor strigâ profesorii. — Unu economu de mari sperantie! vor dice in fine cei'a-l-alti.

Ca sê satisfâcemu curiositatea sternita prin contemplatiunile turmei de vitiei d'in partea domnisorului Petru, sê ne apropiâmu nitielu de densulu si sê fimu cu atentiune la monologulu, ce 'lu tienea domni'a sa de câte ori iesiâ la strada cu ocasiunea venirei vietieiloru, si care erâ a-di dîctatu de unu sentiu de placere, mane pôte dîctatu de unu sentiu de dîsplacere.

Si ca sê nu ne ostenimu prea tare, sê ocupâmu locu pe lăviti'a dela strada, pe carea siede si domnisorulu Petru, aruncandu nouru de fumu d'in pip'a-i turcésca. Dupa aceste sê privimu intr'acolo, in câtrau privesce dsiorulu Petru, — in sa numai asiâ nevediu, fâra a fi óre cum observati...

— E lucru constatatu, cumca romancele nóstre suntu fôrte frumóse; si intru adeveru si vediu pana acuma destule fete frumóse d'in satulu nostru; in sa totu-si nici un'a, carea m'ar fi scosu d'in linisce bâremu pe unu momentu... Ei, en cauta numai câtu-su de curatu imbracate! Si câtu de frumóse suntu mânecele dela comesile loru, — cum le sciu impestritiâ de proportiunatu cu firu vënetu, gâlbenu si rosu!? Apoi, câtu suntu de cochete?...

Asiâ se imbarbatâ domnisorulu Petru pre sîne

ensu-si, sîlindu-se intre aceste a aruncâ nesce fûmuri gróse, ce pareau câ voiescu a rivalisâ in marime cu pûlverea scormonita de vitieii, ce se apropiu. —

— No, sê vedemu avè-vom asta-di parte de ce-va surprindere neasceptata?... Ei, ce dracu, — eschiamâ densulu atintîndu-si ochii spre unu puntu, — sum desceptu, au numai visezu? Ba, éca pip'a-mi arde, trèbue sê fiu desceptu... si totu-si trèbue sê visezu!

— Nu e cu potîntia, ea sê fie o tieranca simpla? unu angeru, ce te nebunesce cu frumseti'a sa! — eschiamâ domnisorulu Petru scapandu-si pip'a d'in gura.

Pana ce domnisorulu Petru 'si redîcâ pip'a dela pamentu, Aniti'a sosî langa densulu si 'lu salutâ trecandu pe d'innaintea lui.

— Vai, ce vóce angerésca, ce lumina curata in ochii ei, ce surisu dulce pe busele ei, si in fine ce fatia rapitóre!? Ah, vai de mine si de liniscea mea! — — — Éca-me, par' câ orbiu, par' câ asurdiiu, nu vedu nici n'audu nimicu; tóte mi se paru intunecate, numai ea apare si mai chiara si si mai rapitóre... pace buna de mine!?

Atât'a grai domnisorulu Petru, apoi se lasâ ostenitu pe lăviti'a, 'si puse capulu in mana si... si incepû a suspinâ.

— Mai bine sê nu o fi vediutu; ah, ce nenocire, ce nenocire; sangele 'mi ferbe clocotîndu, in preptu-mi arde unu vulcanu, ce me rasîpesce! — — — Sê mergu, câ-mi perdu mintea... si totu-si mane trèbue sê o revedu!...

In sa Aniti'a in diu'a urmatóre nu veni; zadârnicu asteptâ domnisorulu Petru pana in nópte, candu nu mai erâ nici unu vitielu ratacitu; câci dens'a nu veni.

— Ea e cu buna sém'a fét'a cutarui omu avutu d'in satu, si parintii densei o crutia... ieri numai d'in intemplare veni pe aici!? Dar' ast'a nu-mi este mie destulu, voiu intrebâ sê sciu, cine si a cui e dens'a; câci eu moru, daca nu o mai vedu... Ah, ah, o óra numai in bratiile ei si apoi... apoi sê moru!?...

Graindu aceste intrâ in casa, mahnitu si superatu.

In sa pentru aceea nu treceâ nici o séra, carea sê nu o petréca afara la strada, cu ochii purure intr'acolo atintîti de unde vediu atunci pre Aniti'a venindu, — pip'a densului inca pareâ câ sentiesce dorerea si superarea domnului seu, fiindu câ numai a rare ori lasâ câta unu fumu d'in sínulu negritu alu seu. Si Aniti'a, pe langa tóte stramutârile casiunate in domnisoru si in pipa, nu mai veni.

— Acuma nu-mi remane alt'a, decâtu sê sciricescu, cine e dens'a... si apoi sê mergu sê o cercetezu.

Si intru adeveru, in diu'a urmatóre intrebâ pre plaiasiulu comunei, sê-i spuna, care e fêt'a cea mai frumósã d'in satu?

„Ei, domnisorule,“ response plaiasiulu, — „daca n'asi sci, câ de siepte ani nu mai venisi pela noi, asi ride de DTa, pentruca nu sci despre Aniti'a lui badea Mitru nimicu!“

Domnisorului Petru nu-i trebuî alta, acum sciã cine si a cui e dens'a, nu mai remane alta decâtu a cercetã pre badea Mitru sêu dicandu mai bine pre Aniti'a.

Astu-feliu póte pati unu june de 17. ani, daca stâ in calea vitieiloru! Nu numai câ 'si perde liniscea, ci inca si voi'a de a pipã! — — —

Badea Mitru siedeã pe lãviti'a dinnaintea casei sale.

Ca sê ni fãcemu idea despre bunastarea lui atãtu corporala, câtu si sufletésca, afludestulu a amintî, cumca densulu erã pe atunci unu omu bine nutritu, ce se vedeã mai alesu d'in rotundimea acelei pârti a trupului, unde organele mistuirei 'si implinescu functiunile sale.

D'in fatia lui poteã sê citésca ori-cine o indes-tulare completa cu cûrgerea lucrurilor lumesci; erã altu-cum omu bunu, cum numai póte sê fie unu omu, care póte face reu si fãra voi'a sa.

Characterisandu-lu si d'in privintie politíce, potemu dice fãra frica, cumca densulu se tienea de partíd'a conservatíviloru, încãtu priviã adeca avuti'a si starea corporala a sa; încãtu in-sa ca parinte, densulu erã progresístu; cãci dupa cum vediuramu densulu voiã sê innaltie pre copil'a sa la starea domnésca.

Ecuilibriulu intre aceste dóua colori politíce, erã chiamata a-lu mantienè pip'a, in carea nu ardea nici candu tabacu nefertu, ci trafica de cea ordínara.

Badea Mitru tocmai erã sê-si umpla de a dóua ór'a pip'a sa, candu spre mirarea si maguli-rea sa cea mai mare, vediù pre unu tènèru imbra-catu domnesce tienendu calea-dreptu spre elu.

— Dumnedieu te-aduse, domnisorule Petre, — dise badea Mitru intîndiendu man'a tènèrului.

— Deie Dumnedieu bine, bade Mitre, — response acest'a stringandu man'a tieranului.

— Dar' cum de mai venisi pela noi? Dar' cum crescusi de siepte ani incóce; esci mai omu deplinu; — acuma credu câ vei remanè multu tempu la noi?

— Ba-e pace bade Mitre, mai multu o luna si jumetate, apoi me ducu intr' altu orasiu la scóla, si nu mai vinu pana peste patru ani dupa ce voiu fi gat'a cu tóte.

— Ei, dar' placa in casa sê mai vorbimu acolo! — disa badea Mitru calculandu innainte la surprinderea, ce Aniti'a o va casiunã domnisorului Petru cu frumseti'a sa.

Intre aceste Aniti'a siedeã la ferésta si coseã; dar' candu vediù dens'a pre tatalu seu venindu in societatea unui domnisoru sdravanasiu — sari iute depe scaunu si erã sê iésa d'in casa, decum-va nu intrã tatalu seu cu óspe cu totu.

Aniti'a response cu sfiél'a indatenata salutãrii junelui domnisoru, care altu-cum inca o salutã destulu de confusu. Numai pe de afurisiulu cautau unulu câtra altulu, rosindu amendoi de câte ori conveniau privirile loru.

In fine badea Mitru curmã tacerea si cu o fatia voiósa grai câtra copil'a sa:

— No Aniti'a mea, cunosci tu pre domnisorulu acest'a? Este câ nu 'lu cunosci!

— L'am vediutu odata, mai a-l-alta ieri! — response Aniti'a rosindu; in-sa de cunoscutu nu-lu cunoscu.

— Apoi vedi, densulu e feciorulu notariului nostu. Altu-cum nici o mirare, câ nu-lu cunosci; pentruca acuma 'su siepte ani si tu erai mica si omulu se stramuta intr' unu tempu asiã de lungu.

— Zeu, omulu se stramuta, — luã vorb'a dsiorulu Petru, — vedi bade Mitre, eu inca n'am sciutu a cui e fêt'a acea frumósã, pre carea o vediui mai a-l-alta ieri si carea nu erã alt'a decâtu Aniti'a. 'Ti spunu pe omenia bade Mitre — urmã densulu mai departe, — câ féta mai frumósã nu mai vediui in viéti'a mea!

— Dara nu, dara nu domnisorule, — response badea Mitru, — cum sê nu fi vediutu DTa p'acolo pela orasiiele acele. Voiesci numai sê o laudi, sêu nu vorbesci d'in inima.

— Acuma bade, ori credi ori nu credi, dar' eu 'ti spunu, câ féta frumósã casi Aniti'a n'am mai vediutu!

(Va urmã).

A d m i r a l u l u L e v a c h e r.

— Novela. —

(Incheiere).

„Amice, tempulu e intru adevèru prea reu pentru de a porni pe mare, — eu o recunosc, da, o spunu cu tonu innaltu. Sê rentornâmu, — o, câtu de iute sê rentornâmu, te juru pentru ast'a, iubite amice Antoine!“

„Acum dîci câtra mine, jocandu rol'a omului bunu : „Sê rentornâmu iubite prietene Antoine!“ — pentruca e vorb'a, sê-ti rischezi pelea cu noi la o-l-alta, — in sa numai cu unu patrariu de ôra mai nainte disesi câtra mine in tonulu celu mai duru : „Blastematule de Antoine, pentru ce nu-su nâile pe afara?“ — Asià e, dle Levacher?“

„Nu avui dreptu, iubite Antoine, facui mare nedreptate ; — o recunosc cu umilintia.“

„E prea tardiu.“ —

„Antoine, — dóra totu-si nu voiesci seriosu ca sê-mi dau viéti'a?“

„Nu voiai DTa sê ne sîlesci a ni parasî a nôstra, pentruca DTa tieni in mana panea nôstra si cea a familieloru nôstre?“

„Dar' câ eu ti-o repetiescu, bunule, iubite, brave Antoine, — am fostu nedreptu, de o mie de ori nedreptu ; nici candu, o nici candu nu-ti voiu mai demandà, sê faci sê purcéda nâile, numai dupa ce-mi vei dice tu : „Ele potu purcede fâra periclu pentru matrozi,“ — 'ti dau parol'a pe ast'a, parol'a cea mai santa, bunule Antoine, betranulu meu lupù marinu, — ast'a va fi o lectiune buna pentru mine, — no du-te, — 'ti juru pe ast'a, — si in fine aceste tôte sunt numai nebunia, — cum vei fi tu si Sîmonu in stare a guvernà nai'a acést'a, carea de comunu are unu echipamentu de patru barbati si de unu june.“

„DTa esci prea bunu, de te temi de ostenéla pentru noi, dle Levacher ; in sa liniscesce-te ; manier'a nôstra nu va fi nici lungà nici ingreunatóre ; candu vom fi afara d'in scutel'a iezaturei, vom pune ventrelele „la ventu“ si apoi in numele Domnului, fie d'in naia, ceea ce pôte sê fia.“

„Insa daca dens'a se va frange, nebunule nenorocitu,“ strigâ admiralulu ingrozindu-se, „atunci tu si Sîmonu tocmai asià ve veti innecà casi mine.“

„Ei, si mai departe?“

„Insa, daca tu esci destulu de nebunu sê voiesci a mori, eu me tienu cu atâtu mai multu de viétiã ; Sîmonu asisderea. Nu e asià, bravulu meu Sîmonu, tu ensu-ti voiesci sê traiesci si inca lungu tempu ? In aceea ai totu dreptulu.“

Tênerulu matrozu facù cu capulu unu semnu negativu.

Patronulu Antoine grai câtra densulu :

„Susu, tènèr, — enaréza dlui Levacher istori'a ta.“

„Nu merita ostenél'a,“ respunse barbatulu tènèru ; „mie-mi vine tocmai bine sê moru, si ast'a e totulu.“

„Atât'a e totu?“ strigâ admiralulu batendu-si dîntii de spaima. „Atât'a e totu ? Ei, ast'a-e de buna sém'a totu ce numai“ —

„Dle Levacher,“ luâ Antoine cuventulu d'in nou ... „eu 'ti voiu enarà cu câte-va cuvinte istori'a lui Sîmonu ...

DTa scii bine, câ in lun'a lui Aprile d'in anulu curinte!

un'a d'intre nâi, pe carea se aflà Sîmonu, patfimi naufragiu in urmarea ventului potèrnicu de nordvestu?“

„Multiamita Domnului, ecuipagiulu intregu afara de unu omu se potù tienè de talp'a naiei, si o corabióra (cuteru) de padi'a maluriloru aduse in asecuranta pre cei ce patfimira naufragiu.“

„Insa aceea totu-si nu se potù impededà, ca in decursu de dóua dieci si patru de ôre sê nu mérga vestea, câ nai'a perì cu totu ce fu pe ea. Muierea lui Sîmonu, dupa care dens'a se maritâ d'in amóre, 'lu crediù pre densulu innecatu Ea erà grea. Intemplantia ast'a o lovi cu o greutate atâtu de infricosiata, in câtu in decursu de trei ôre mori. Candu rentornâ Sîmonu, conveni cu condusulu funebralu a muierei sale. D'in diu'a aceea densulu nu mai pôte aflà gustu de a mai traì ; nu e asià Sîmonu?“

Matrozulu clatfnâ melancolicu d'in capu.

„Si candu eu cu putinu mai nainte de ast'a,“ urmâ Antoine mai departe, „propusei sermanului Sîmonu partî'a acést'a pe viétiã pe mórte, atunci rise pentru inte'iã data de siese lune incóce, sermanulu copilu ! — Ce se atînge de mine, dle Levacher, — decandu se innecara ambii mei copii in sierbitiulu DTale, — eu dicu tocmai casi Sîmonu : Nu e nici o frumsétia in viétiã.“

„Copiii sei,“ eschiamâ admiralulu patrunsu indata de o radia de lumina, sentindu câ spaim'a i se duplicâ. „Isuse, Ddieulu meu, sum perdutu ! densulu voiesce sê-si resbune pentru copii sei!“

„In diu'a, in carea densii perira, asisderea ti-am disu, dle Levacher : „Sórele nu apune spre bine ; pana la resarirea lunei vom avè tempu reu, si draculu scie, ce va sê dica tempulu celu reu in ecuinoctiu ! Asculta de mine dle Levacher. si nu lasà nâile sê purcéda.“ La ast'a 'mi respunsesi, câ sum o vita betrana, unu fricosu betranu ; la demandarea DTale noi infînseramu ventrelele si DTa scii, ce resultâ d'in ea.“

„Antoine, eu 'ti voiu escrie o pensîune de 100. de tãleri, ca sê te desdaunezu pentru pèrderea copiiloru tei, cari te-ar fi spriginitu in betranetiele tale.“

„Eu nu negutiatorescu cu mórtea copiiloru mei ; eu voiescu sê te convingu prin propri'a-ti esperiintia, câ ai fostu nedreptu, candu possîsi, ca nâile DTale sê purcéda pe mare in nóptea acést'a, si cumca acést'a fu unu jocu, pentru a lasà sê se innece ca la vr'o treidieci de matrozi sermani.“

„Antoine, dóra tu me tieni pre mine de unu tîgru ? Isuse, Ddieulu meu ! eu, unu tîgru !“

„Ah ! ce-ti plesnesce prin capu dle Levacher, eu n'am asià idea rea despre DTa ; DTa iubesci soti'a si copiii DTale, si decum-va 'ti erà destinatu, sê cãpeti unu monumentu, scrieau pe densulu :

„Unu barbatu bunu, unu tata bunu.“

„DTa n'ai suci nici unei gaine grumadiulu ; DTa nu esci unu omu reu, nu, — in sa DTa vorbesci purure numai in favórea DTale, fâra a cugetà ce-va reu in aceea :

„Eu am nâi, sê-mi si castige ce-va.“

„Tu inca recunosci, bunulu meu Antoine, câ n'am

cugetatu nici unu reu, candu dedui demandatiune pentru purcéderea nâiloru?"

„Nu, intru adeveru nu, dle Levacher; si totu-si DTA fusesi caus'a, fâra a cugetâ ce-va reu, câ perira la vr'o treidieci de matrozî bravi, sprigiónele familieloru sale. Si vedi DTA, dle Levacher, esemplulu DTale dóra va poté face pre ceia, cari ar poté face reu fâra vin'a loru, ca sê cùgete odata si la ceva bunu, pentruca omulu nu póte cugetâ sènguru la tóte. Si pentru ast'a te ducu eu cu noi. Si mane asià vor vorbi ómenii d'in Paimboeuf unulu cu altulu:

„Nu scii, ce se intemplâ cu dlu Levacher, cu proprietariulu nâiloru de pescaritu?"

„Nu; ce dara?"

„Intipuesce-ti, câ densulu voiî sê slésca pre matrozii sei a purcede pe mare fâra voi'a loru, intr'unu tempu, candu totu trebuiâ sê péra. Apoi se aflâ unu strengariu betranu, care cugetâ: de mine eu mergu pe mare, — in sa dlu Levacher sê vina cu mine.“

„Precum dise, asià facú.“

„Dlu Levacher fu imbarcatu, nai'a purcede, se frange si — pace buna de toti la o-l-alta!"

„Antoine, asculta-me, te juru!" strigâ domnulu Levacher.

„Apoi vor povesti mai departe: Intru adeveru e lucru de risu, candu órecine voiesce a síli pre ómenii sermani sê-si venda pelea, pana ce pre a sa nu cutéza. Ei ce corbi! luandu strictu lucrulu, dlu Levacher numai pentru aceea fu pedepsítu, in ce pecatui, pentruca nici candu nu trébue sê espuna omulu pentru folosulu propriu pre altii periceloru, de cari elu ensu-si ar fugi tremurandu. — Si acest'a e moralulu d'in istori'a intréga, dle Levacher.“

„Si acum Simone!" adaugâ patronulu Antoine cu voce innaltiatu, „desléga si impinge nai'a!"

Símonu ascultâ in contra gèmetului amaru, in contra rogârilor, blastemuriloru, strigatului de spaima si desperârii admiralului.

„Acesse-su nesce venturi chiaru casi descarcatur'a carabineloru!" diceâ Antoine d'in ce „Cerbici'a dracului" se apropiâ mai tare de capetulu iezaturei portului. „Ne potemu laudâ, câ intru adeveru pentru últim'a óra puseram peciorulu pe grindele de peste unde si câ vom be o inghititura potèrnica d'in caldarea cea mare.“

In momentul, candu densii trebuira sê incungiuire pe langa coltiulu iezaturei, intînse Símonu si Antoine ventrel'a incordata câtra ventu, patronulu prinse de tórt'a gubernacolului si „Cerbici'a dracului" sborâ pe largulu marei.

Poterea furtunei se duplicâ; valuri innalte casi unu munte pareau câ trébue sê inghitia nai'a in totu momentulu; lumin'a lunei adese acoperite de nourii rosii, goniti de orcanu cu o iutiéla necredibila, 'si faceâ cale a une ori printre densii; si in momentele aceste 'si aruncâ lucirea fulva pe undele gigantíce de o negrétia verdia, a câroru verfuri portau o crésta d'in spuma alba.

Densele se innaltiau, se loviau la o-l-alta un'a dupa alt'a cu unu mûgetu infioratoriu, si lasau intre síne vái de apa de cincii urme de adence.

„Cerbici'a dracului," ce aci erâ aruncata pe culmea muntiloru astoru de apa, aci se cufundâ in váile formate intre densii, dispárea cu o parte a sa a une ori cu totul sub apa, cu asià furia se infundâ furtun'a in ventrel'a cea lata a luntrisiórei de pescaritu.

„Isuse, Ddieulu meu! indura-te spre mine!" murmurâ cu infiorare admiralulu, pre carele patronulu Antoine 'lu eliberâ d'in catusie, — „ne vom innecâ cu totii ca vai de noi. Últim'a-mi óra batù!"

„E posíbilu, dle Levacher" respunse patronulu Antoine cu o amaretiune neindatînata, „marea n'a mai fostu inca asià rea, ca in momentul acest'a; in nóptea in carea se innecara ambii mei copii, in nóptea aceea inca disesi DTA câtra mine, casi cum disesi tocmai a-di: Voiescu ca nâile mele sê purcéda pe mare!"

Unu valu, care se dede d'a rót'a casi o lavina de apa pe de asupra pârtii d'in nainte a naiei; se repedi cu atat'a potere asupra podului naiei, încâtu Símonu, care steteâ nainte, erâ rapitu de densulu, decum-va acest'a nu se acatiâ casi o masina de aparatulu funariu a catargului; admiralulu si patronulu Antoine, cari se aflau d'indereptu desparura su valu pe unu momentu si dlu Levacher strigâ gemendu:

„Ne cufundâmu; suntemu perduti!"

„Inca nu, dle Levacher," respunse patronulu Antoine, „vom merge asià de departe, — câtu numai ni este cu potîntia. — Acést'a 'ti va face unu picu de idea despre suavitatea meseriei nostre, pentruca in casulu, candu ventulu se renouiesce numai incatu-va mai tare, nu trece nici unu pescaritu, fâra de a suferi asèmene suflâri de ventu, pana ce noi prindemu lini si barbi pentru DTA.“

Dlu Levacher nu respunse nimícu, densulu se asiédia nebunitu de spaima, la peciórele patronului si se intiepeni de funea ce se aflâ su manele lui.

Símonu priviâ furtun'a liniscitu si intunecatu, cu ochi constanti.

„Numai dupa ce vom trece de locurile redícate de Lorsaint, vom senti suflâriile cele tari depe mare," luâ cuventulu patronulu Antoine de nou; „o astu-felu de impinsetura de mare 'mi rapi ambii mei copii. Vedi dle Levacher, — e dorerosu, candu omulu 'si vede ambii sei copii innecandu-se. In nóptea acea erâ luna plina casi a-di; poteai sê vedi asià de chiaru, ca diu'a la amédia-di. Ambii mei copii erau pe partea d'innainte; celu mai ténuru, Marcelu, ingenunchiâ pe babordu (stang'a naiei) si incordâ o fune de incordatu; Jean-Pierre, cel'a-l-altu copilu alu meu desfacu o sfóra incalcita. Valulu se apróia ca unu munte. Eu voiescu sê-i ferescu d'in cale; gubernacolulu nu me asculta, valulu se repediesce peste naia, rapesce totu cu síne si ruinéza incatargementulu nostru; intr'o secunda 'lu redíca in susu, si candu sum in stare sê-mi deschidu ochii plini cu apa de mare, ce vedu la dóua dieci de pasi indereptulu naiei, in valea unei unde? — Ambii-mi copii, ce cèrca anotandu a se tienè pe de asupra apeii, in contra greumentului manecareloru sale picurátore. Densii me vediura si 'mi strigara:

„Tata! Tata!"

„Vai! strigatur'a acést'a — dle Levacher, — strigatur'a acést'a nici candu nu o voiu uitâ; totu de un'a 'mi pare câ o audu, de câte ori marea muge si ventulu siúera, — precum cugetamu a totu vedè pre Marcelu si Jean-Pierre, candu alta unda i dusa d'in alvi'a undeii, pe spina-rea sa. — Apoi — numai pe unu momentu — la lumin'a lunei mai vediui prin spuma iubitelé fetie a sermaniloru de ei — si atunci fu pace! — Nimicu mai multu — nimicu!" —

Abiâ grai patronulu Antoine cuvintele aceste, candu dupa o impinsetura furiósa de ventu sunâ o pocnitura

asemene unei descarcature de tunu; aceea fu a ventrelei „Cerbiciei dracului,” — carea fu spintecata de ventu; abiã plutiã ventrel'a pe unu momentu de asupra naiei, si disparũ in aeru.

„Dle Levacher,” dise patronulu Antoine cu tonu apesatu, „daca ai de a te rogã, grabesce-te, — cãci vom urmã copiiloru mei!”

Admiralulu nu avũ tempu sã-i respunda, unu valu gigantecu apucã „Cerbici'a dracului,” ce nu mai erã tienuta de ventrelele sale, si o restornã.

Patronulu Antoine, Sîmonu si dlu Levacher dîspãrura in adencime.

IV.

In diu'a dupa nóptea, in carea se intemplara evenimintelé susamintite, siedeã dõmn'a Levacher cu ambii sei copii in salonulu casei sale.

Mai multu de jumetate d'in diua trecuse dejã.

Famil'iã admiralului nu se mai indoia de mórtea lui; toti trei plangeau, schimbandu raru nesce cuvinte. Jaquelin'a, servitõrea, plangeã in cotu d'in instinctulu seu de imitatiune, tienendu-si catrinti'a innaintea fetiei.

„Betranulu blastematu de Antoine,” dise Victoru, „elu e de vina pentru innecarea tatutiei, fãra sã socotim, cã era peri o naia de a nóstra.”

„Ddieulu meu! Ddieulu meu! ce nenorocire infioratõre!” continuã dõmn'a Levacher stergandu-si lacrimel, „Antoine erã nebunu, — perderea copiiloru sei 'lu despoia de minte.”

„Fãra de acest'a, scumpa mama,” dise Laur'a, „ar fi portarea acestui nenorocitu neexplicabila. Cu ce intentiune silã elu pre sermanu-mi tata a se imbarcã pe nai'a lui?”

„Mama,” urmã Victoru mai departe, „tu-mi vei da mie chili'a cea frumõsa a tatalui meu, nu e asiã?”

„Fetulu meu,” respunse dõmn'a Levacher plangandu, „acum nu e iertatu a cugetã la astu-felu de lucruri.”

„Dõmna,” incepũ servitõrea suspinandu, „dõmna, hi! — hi! — hi!”

„Fii liniscita, Jaqueline. Ah tu inca plangi cu noi pentru acel'a, pre care 'lu perdurãmu.”

„Da, madama — hi! hi! hi! — si inca — hi! hi! hi!”

„Dens'a 'mi rumpe inim'a,” dise dõmn'a Levacher cãtra copiii sei. „Ce alipire insulfã nefericitulu vostu tata in acei'a, ce fura in giurulu lui.”

„Si apoi dõmna — hi! hi! hi! — ieri sãra, candu voiã domnulu sã mërga de acasa — hi! hi! hi!”

Suvenirea acest'a crudela duplicã suspinele ambiloru copii a admiralului si a mamei loru si acest'a d'in urma grai cãtra servitõre:

„Destulu — destulu! — nu mai vorbì despre sãr'a acea infioratõre!”

„Hi! hi! dõmna, — ast'a e numai pentruca ieri sãra, — candu domnulu me tramise asiã grabnicu dupa supracaltiuni, — asiã me grabii, incãtu i dedui supracaltiunii mei in locu de ai sei — hi! hi! — a mei fura noi noiti, — si a densului nu ajungu nici dõua grositie, hi! hi!”

In momentulu candu dõmn'a Levacher erã sã ieie la intrebare pre Jaquelin'a planganda pentru necuveninti'a jalbei sale intr'unu momentu ca acest'a, se audi d'in afara svonindu fõrte.

„En cauta sã vedi, ce e?” dise dõmn'a Levacher cãtra servitõrea sa. „Du-te si deschide usi'a.”

„Ba eu, ba dõmna! hi! hi! Mie 'mi este frica, — si apoi sufletele innecatorulu retacescu.”

Dõmn'a Levacher dede d'in ùmeri si dise cãtra feciorulu seu, mërghandu spre usia:

„Vina, fetulu meu!”

„O eu, — eu nu me temu de strigoi,” respunse Victoru curagiosu. „De a buna sãm'a judecatoriulu este, care vine sã faca inventariulu avutiei tatalui meu, cãci densulu 'mi spuse, cumca dupa procedur'a legiloru la unu casu de morte, totu de un'a se face inventariulu mai inteiu.”

Dõmn'a Levacher nu audi observatiunea ast'a fina a junelui versatu in procedura.

Ea 'si grabi pasii; pentruca de clopotielu trageau totu mai tare; abiã deschisese usi'a, si pasi doi pasi incremenita inderetru si apoi scõse unu tipetu strabatatoriu, dens'a vediũ innaintea sa pre admiralulu pãlidu casi unu strigoiu si abiã in stare sã se tienã dreptu, lui i urmã patronulu Antoine, nu mai putinu pãlidu si turburatu.

„Sermane tatutia!” strigã Victoru cadiendu in grumadi la admiralulu. „Si noi cugetãmu, cã vinu, ca sã-ti faca inventariu.”

„Asiã iute!” dise admiralulu peste voia, rentorcandu totu-si desmerdaturele copilului seu, pana ce soti'a sa redobendindu-si sentimentel, chiamã pre fic'a sa cu o strigatura, si intr'aceste imbratisiã pre dlu Levacher.

Laur'a inca sborã aci si fu partasia bucuriei mamei sale.

Dupa ce miscarea prima se molcomi, pasira in salonu; admiralulu se aruncã pe unu divanu si dise cãtra Antoine, carele steteã in usia:

„Vina numai mai aprõpe, betranulu meu lupu de mare, — fãra de tine nu mi-asi revedẽ copiii mei.”

Si de õrece dõmn'a Levacher priviã cu admirare spre sotiulu seu, adaugã:

„Bravulu meu Antoine, enarãza tu intemplanã, — pentruca eu nu-mi aducu aminte de nimicu.”

Si pana ce admiralulu 'si sarutã d'in nou ambii sei copii, patronulu Antoine cuventã cãtra dõmn'a Levacher:

„O turbina ni rãpi ventrelele. Unu valu restornã nai'a, eu si dlu Levacher fãramu aruncati in adencime. Eu cugetãmu, cã e pace de noi; inãsa de õrece totu omulu, care se cufunda, celu putinu odata mai vine pe surfati'a apei, venii si eu si vediui nai'a, carea jocã ici colu cu copert'a restornata si cu talp'a in aeru.

„Totu in momentulu acel'a aparũ si dlu Levacher, — fati'a lui tocmai asiã prospiciã casi a sermaniloru mei copii, candu se innecara, acest'a 'mi insulfã compatfimire! Pentru mine nu cercãmu nici unu mediu-locu de scapare, — eu faceãmu casi Sîmonu, care inca nu mai aparũ; dar' cugetai in mine: Strictu luandu, dlu Levacher 'si iubesce copiii sei, cum iubiamu si eu pre a mei. Sã facem u proba de mantuire; si atunci me intiepenii cu o mana de talp'a naiei, cu cel'a-l-altu pumnu prinseiu pre dlu Levacher de gũlerulu rocului seu si 'lu traseiu langa mine.

„Unu omu, care se inneca, nu cunõsce alta dorintia, decãtu a se acatiã de ce-va.

„Deci dara candu dlu Levacher se senti pe talp'a naiei culcatu pe fõle, se intiepeni cu tõte poterile de talp'a, ce se aflã su manele sale, si remase lipitu de dens'a casi ostric'a de stanc'a sa.

„Eu me tieneãmu cum numai me poteãmu de alãturea lui; „Cerbici'a dracului” sborã ici colu, casi

o pluta de anchira, valurile treceau peste capulu nostru, — noi ne tieneamu bine.“

„Spre norocire ventulu de nordu-vestu ne manâ spre malu, de care nu eramu departe, pentruca „Cerbici'a dracului“ fu restornata intr'o indepartare de o descarcatura de tunu dela iezatur'a limanului.“

„Eu, care am urechi bune, audiui indata băterea maluriloru, candu unu valu mare invertî „Cerbici'a dracului“ giuru impregiuru ca pre unu titirezu, — poterea me lasâ; me lasu de talpa cu cùgetulu, cumca acum de odata e pace de mine si de dlu Levacher; me sentiescu intorsu prin apa; urechile 'mi tiuescu; ochii mi se inchisera, nu mai vedu nimicu.“

„D'in momentulu acel'a nu-mi mai aducu aminte de nimicu.“

„Candu reveniui in ori, zaceamu pe malu, unde me aruncara valurile.“

„Erâ diua luminôsa.“

„Eramu de totu sdrobitu.“

„Apoi cautai intr'o parte si intr' alt'a, ca sê vedu pre dlu Levacher; nu 'lu vedui.“

„Eu me affai langa téscurile lui Moret, ca la vr'o mie de pasi in susulu colibeloru nôstre pescaresci; 'mi pusei tôte poterile, ca sê mergu pana acolo; ajunsei cu truda mare si spusei pescariloru, sê cerce pre dlu Levacher pe malu; ei mérsera, pana ce eu me sventamu.“

„Densii 'lu aflara la dóua sute de pasi dela téscurile lui Moret, densulu erâ inca lesinatu; densii 'lu dùsera apoi in coliba; elu 'si veni in ori, se incaldi si se sventâ.“

„Si acum in fine éta-lu aci!“

„Si pentru venitoriu acest'a e admiralulu flotei mele,“ eschiamâ dlu Levacher, aratandu spre matrozulu betranu. „Sènguru elu va avè dreptulu a demandâ nâiloru mele: Purcèdeti, — séu: nu purcèdeti.“

D'in Eugène Sue

trad. de J. Popoviciu.

Câte-va observâri la „Respunsulu“

Dlui Marienescu.

Am cetîtu cu atentiune „Respunsulu“ Dlui Marienescu, ce l'a comunicatu in Aurora asupra observârilor mele despre „Mus'a Romana,“ si marturisescu câ pre Dsa l'am admiratu pana acuma ca pre poetu, ér' astadi ca pre criticu istetiu. D'in respunsulu acel'a inse vedui si aceea, câ Dsa se sentiesce in câtu-va vatematu in autoritatea sa poetica, ce doresce a o sustienè cu ori-ce pretiu, si câ voesce a me convinge nu numai pre mine ci si pre publiculu cetîtoriu alu Aurorei, câ poesî'a Dsale d'in Mus'a Romana e unu ce perfectu, unu capu de opera.

Nu voescu a intrebâ ce va sê insemne aceea, candu unu poetu versîficatoriu iese la publicitate ca sê dovedesca perfectiunea, sublimitatea, solemnitatea, maestosi'a si intrinsecitatea poesîelor sale, câci on. publicu o scie si asiâ, insemnu numai câ nisce pledâri ca si alui Cicero pro domo sua arunca totudéun'a óresi-care umbra asupra poetului criticatoriu.

Cumca Dsa se sentiesce atînsu in câtu-va in nimbulu seu literariu, aréta destulu de chiaru ins'a-si expresiunea respunsului dicandu: câ observâriile mele (Nrulu 3. alu Aurorei) l'au atînsu si pre densulu câtu de deaprópe (pag. 69.) si câ de n'asi fi vrutu a laudâ versulu Dsale, asi fi potutu avè

intieleptiunea ca sê-lu trecu cu vederea. (p. 82.)

Hinc illae lacrimae!

Mi pare reu, câ nu potu vorbi, nici serie iu contra convingerei mele, deci nu potu laudâ unu operatu, ce dupa parerea mea nu e bunu, nu e perfectu. Mie nu-mi place lingusirea.

Dar' trèbue sê admiru logic'a Dlui M. Dsa insu-si recunósce, câ intre critica si observare e o deosebire mare, si câ eu n'am scrisu critica, ci observâri fugitive, pareri individuale asupra Musei, — totu-si alérge la Goethe pentru regulele critice (docendo discimus!) si observâriile mele individuale le combate dupa regulele lui Góthe! —

In adeveru, daca voiamu sê scriu o critica detaliata dupa regulele estrase d'in Góthe, — trebuiâ sê scriu o carte precum e Mus'a, si atuncea abiâ credu câ ar fi potutu remanè ce-va in ciurulu critice d'in poesî'a Dsale; eu insa am facutu numai amesuratu spatiului Aurorei o privire fugitiva, observâri individuale asupra Musei, prin urmare n'am fostu silitu a me legâ de paragrafi critice, ci numai de ceea ce mi-a dictatu convingerea.

De aceea nici n'ar trebui sê mai vorbescu cu D. M.

despre caus'a acést'a, căci a face observări individuale asupra cutărui obiectu, e lucrulu gustului; dar' in interesulu adevărului trèbue sè combatu unele observări false d'in respunsulu Dsale.

Dsa peste totu poftesce critică perfectă (inca si la noi!) dar' totu-deodata recunòsce, că „cu propasirea sciintielor s'a desvelitu si critic'a, si critic'a e urmarea unei perfectiunări.“ Dsa adeca ce dice in generalu, voesce a o aplică si la specialitate, si pretinde, ca critic'a si la noi romanii sè fie perfectă ca tocmai la popórele cele mai culte. O ratacire mare! Sciintiele si artile potu fi desvolate la alte natiuni in gradulu celu mai mare, pe candu la noi acele zacu inca in léganu. Vedemu la alte natiuni astronomi, botanici, geologi, matematíci, pictori, poeti, teatralisti etc. renumiti, — pe candu la noi trèbue sè-i cauti cu lamp'a lui Diógene. Tocmai asià critic'a. Alte natiuni sunt desvolate, innaintate si pe terenulu criticéi, dar' óre suntem si noi? Ast'a e o cariera speciala, si grea, pe carea — cu scirea mea — inca n'au pasitu nimenea. Precum nu se póte pretinde dela noi sè avemu poeti, novelisti, dramatisiti, artisti etc. renumiti ca alte natiuni innaintate, — asià nu se póte pretinde sè avemu si critici perfecti.

Dsa insu-si, voindu a critica poesiele Dlui Boiu, a studiatu — precum dice — multu, si a aflatu, că critic'a e o arte, ce se 'naltia si peste artea poesiei si a esteticei, si s'a temutu a pasi la publicitate ca critic'. Dca Dsa dupa unu studiu de vr'o 12. ani n'a potutu fi poetu perfectu, cătu trebuià sè studieze o arte, ce se 'naltia si peste artea poesiei!? Si totu-si Dsa pretinde dela unu diletantu care si-a spusu numai parerile sale individuale, critica perfectă.

Negu, că „criticulu trebue sè scie mai multu de cătu autoriulu,“ si dicu, că criticulu trèbue sè scie mai bine numai teori'a in sa nu si pracs'a. Unu criticu cu sciintie teoretice póte face observări fondate asupra unei picture, fâra ca insu-si sè fie pictoru; póte aretà scaderile unui teatralistu, fâra ca sè fie jocatú candu-va atare rolu pe bin'a teatrala, prin urmare póte critica orice operatu literariu, fâra ca elu insu-si sè fie poetu, novelistu, dramatisitu etc. renumitu. Poetulu posiede si teori'a si pracs'a, pecandu criticulu numai teori'a, va sè dica: mai putienu decātu autoriulu. — Eu n'am scrisu critica in Aurora, si D. M. totu-si ar pretinde sè scriu poesii mai bune decātu poetii Musei; séu nu atât'a insémna espresiunea de mai susu a Dsale, ce e indreptata nemediulocitu si cătra mine?

Insemnarea mea, că „Dlu M. e literatu meritatu, in sa nu pentru poesiele sale originale, ce se ocupa cu poesii mai sublima, ci pentru cele poporale,“ nu e impartire a poesíelor, ci insémna numai stilulu, in care sunt scrise poesiele Dsale, adeca: stilulu mai innaltu (séu dca voesce: literatu) si stilulu poporala. N'am disu eu nici cu unu cuventu, că poesiele poporale nu se ocupa cu ide'a sublimului, séu că acele nu potu fi originale; precum deduce D. M.; ci: că sfer'a Dsale e poesii'a poporala, carea precum se vede o-a studiatu. Acuma dca eu prin espresiunea mea de mai susu voiamu a insémna ceea ce o dice D. M., — o spuneamu de adreptulu: că d'ntre poesiele Dlui M. 'mi placu d. e. cele imitate séu compuse dupa si d'in poesie poporale. Dar' Dsa alérga la o apucatura advocatíala, ca sè póta reesi invingatoriu cu sofismele sale; pentru ast'a apoi séu pentruca Dsa a avutu lipsa de ea, face o impartire adevérata a poesíelor.

D. M. pune premiu de 3. galbeni, ca sè am indemnu de a adevéri, că ide'a fundamentala in „Poetulu si Mus'a R.“ nu e nóua ci imitata, si că la alte natiuni acést'a idea se afla prelucrata mai precisu si mai perfectu. — Dsa ratacesce dca cùgeta, că la ide'a acelei poesie n'a devenitu inca nici unu poetu a lumii. Ide'a acelei poesie, ca tocmai eroitate, amorulu, libertatea se afla la poetii tutoru natiunilor, in sa prelucrata mai bine séu mai reu, mai lungu séu mai scurtu, si in mai multe forme cu deosebite espresiuni; in sa eu n'am disu nici cu unu cuventu, că Dlu M. a imitatu séu că a plagiatu, — ci numai atât'a: că ide'a poesiei Dsale nu m'a surprinsu, cetîndu-o aceea cu multu mai perfectu la alti poeti. In adevéru dca Dsa cùgeta, că póte trece de unu poetu atátu de originalu, faceà cu multu mai bine, dca puneà premiu pentru celu-ce va fi in stare a descoperi intre poesiele Dsale o ide'a originala, ce n'a fostu prelucrata inca nici candu de altu poeti. Dsa in sa pentru aceea nu e nici plagiatoriu, nici imitatoriu, ci originalu. Magna ingenia saepe conveniunt.

Mai la vale in sa Dsa me face sè presupunu, că nu ide'a, ci espresiuni intregé sunt imitate, ba si imprumutate dela alti poeti, deórece d'in cuventu in cuventu 'si citéza espresiunile d'in lucrările altoru poeti, voindu a documenta prin acést'a, că espresiunile, la cari mi-am facutu eu observările, sunt bune. Dar' inca câte vor fi imitate si imprumutate, d'ntre acele, la cari eu n'am facutu nici o insemnare!

Scurtarea tîn', pan' in locu de tîne, pana innaintea consunantelor indesiertu se încérca Dsa a o justeficà cu Alesandri, unde acést'a se afla de 11-ori, căci zeu aceea nu suna bine la ureche. Asémene scaderi abià se potu luà in considerare la Alesandri, căci acele le uitâmu pe lenga fromseti'a poesíelor sale.

Pre scrietorii „Musei“ nu i-am clasificatu, dupa cum dice D. M. Am luatú numai de a rendulu pre ficcare, precum urméza in Musa, si adeca: mai nainte am privitu lucrările poetice, apoi cele prosaice, in sa asià, că dca atare scrietoriu a avutú mai multe lucrări, acele le-am insiratu un'a dupa alt'a lenga elaboratulu primu a respectivului, fâra ca sè-mi plesnéscă prin capu a face o clasificatiune; căci atuncea dupa convingerea mea pre Dlu Marienescu nu-lu poteamu pune la loculu primu; Dsa ocupa loculu primu numai pentru că almanaculu se incepe cu „Poetulu si Mus'a R.“ — Pre D. Boiu, cunoscutu vechiu la publiculu Aurei, numai intru atât'a l'am amintitu, încātu pre D. Grozescu l'am pusú innaintea acelu'a si in a Dlui Marienescu. Se pote că observarea mea se pare cum indresnétia innaintea Dlui M. care se afla „atînsu cătu de deaprópe,“ — in sa n'am ce-i face, căci e lucrulu gustului a preferi poesiele unui'a séu altui'a d'ntre acesti domni. 'Lu incredintiezu pre Dlu M. că dca va scrie poesie mai bune decātu D. Grozescu, voiú fi „indresnetiu“ a-lu laudà cu alta ocaziue mai tare, in sa si atuncea numai dupa convingerea adevérata.

Sè fiu scurtu, mai observu inca, că eu in privirile fugitive ale mele nu mi-am luatú „asià nimbu innaltu literariu,“ pre cum dice D. M. Vanitatea acést'a o lasu altor'a, eu celu putienu m'am feritu de ea totu-deun'a. Dca cineva in tempulu seu liberu se ocupa căta odata cu lucruri de acele, ce ne atîngu pre toti asemenea, — ast'a inca nu insémna a-si luà ceva nimbu innaltu

literariu. Eu pretiuescu nesuintiele literatilor nostri, si cu mine d'impreuna publiculu cetitoriu judeca asupra lor dupa cum merita, dar' n'o aflu cu cale, ca unulu séu altulu sê se sue pe catedr'a profesorală, si sê tiena prelegeri despre perfectiunea lucrârilor sale proprie. Literatii nostri nu cu vocea innalta, nici cu popularitatea

maestrita, ci numai si numai cu fapt'a trêbue sê dovedesca, câ sunt demni de numele literatu, ce si-lu pretindu si de nimbulu literariu ce si-lu insusiescu. Sic itur ad astra!

M. Besanu.

Cununa de varietâti.

⊙ O cantarétia romana face furóre mare in Pest'a. Dómn'a Eufrosîn'a Dadányi nasc. Joannovics (sor'a dlui Georgiu Joannovics dela Duleu in Banatu) cu tonulu ei sonoru, curatu si desvoltatu incantâ pre publiculu iubitoriu de canturi. A dóu'a di de Pasci dede Reuniunea filantropica a femeilor d'in Pest'a unu concertu in sal'a redutei, la care luâ parte si dómn'a Joannovics, si cantâ o dueta cu D. Souper „La Malinconia“ italianesce, si alt'a dueta magiariesce; ér' dupa pauza o aria minunata d'in oper'a „Orfeu.“ Poterea tonului, scól'a fundamentala, si usioretatea in esecutare sterni o admirare estraordenara la toti ascultatorii. Indemnata de aplausele viforóse ale publicului cantâ mai multe arii, ce nu erau anuntiate in programa. Canturile ei formara culmea cea mai stralucita a concertului. Cu câta placere ascultâ vr'o aria romana nu numai scrietoriulu acestor ordíne, ci si publiculu intregu, care numai d'in veste scie câ cantarile nóstre natiunale sunt frumóse! Dar' indesiertu, câci Dn'a Joannovics, precum scimu, putienu pretiuesce horele nóstre, cu tóte câ adi mane — precum se aude — va figurâ ca Comitésa Suprema in — Carasiu! — Jurnalele magiare, tacandu tacerea pescelui despre natiunalitatea ei, o inunda cu laude d'in tóte partile nu numai pentru câ a cantatu minunatu, ci si pentru câ e o fromsetie rara cu tóte câ e fericita de a potè imbratsiâ nepoti!

⊙ Propasirea secolului presínte. Pecandu in Europ'a numai cei ce nu sunt prevediuti dela natura cu ochi sanetosi, pórtă ochelari, — in Americ'a va veni in moda si la animale, celu putienu la cai s'a si inceputu. Unu anglesu adeca, observandu, câ unu calu frumosu, alu seu e scurtu la vedere, i-a pusu ochelari, si se dice, câ calulu de candu pórtă ochelari, vede fôrte bine.

⊙ Moda nóua in Paris, de care nu se vor imbucurâ barbatii, daca aceea va prinde radece si la femeile nóstre. In Paris se pórtă crinoline de argintu! Firesce numai cercurile sunt de argintu, ce in sa costéza mai multe mii de fiorini. Inca o vom ajunge candu va trebui sê dicemu, câ „crinolinele au adusu seraci'a'n tiéra.“

⊙ Societatea literara d'in Bucovin'a 'si continúa cu bravura carier'a inceputa. Primiramu si numerulu 4. d'in „Fóia Societâti“, care cuprinde in síne materii fôrte interesante, incâtu nu o potemu recomandâ d'in destulu on. publicu cetitoriu. Numai ortograf'i a ei de n'ar fi asiâ ciudata!

⊙ Cultur'a nemtiésca innaintéza precum se vede si d'in casulu urmatoriu. In Pest'a cunóscemu o familia onorabila romana, carea avendu lipsa de o servitóre, facu intrebare pe la locurile competínte dupa o atare fêta onesta. S'a si aflatu apoi un'a carea in sa nu s'a aretatu

in persóna, ci pe lenga o epistóla frumosica 'si tramisa — portretulu fotografatu! — Nici nu mai lipsiâ alt'a, decâtu voindu a cercetâ in persóna pre dómn'a casei, si d'in intemplare ne aflandu-o acasa, sê-si lase acolo bilet'a de visíte.

⊙ La santele serbatori a Pasciloru avúramu tempu fôrte frumosu si pe aicea. Poporulu capitalei nóstre la ocazioni ca aceste nu remane acasa in cerculu familiei, ci micu cu mare se grabescu afara la àeru curatu, si cauta cu de adínsulu verdéti'a. Paduriti'a orasiului, gradín'a lui Orczy in Pest'a, muntele Gerardu (Blocksberg) ce se 'naltia langa tiermuriu Dúnarei in Bud'a, precum si scaldile imperatesci sunt locurile cele mai alese pentru convenirea orasienilor in diua de serbatóre ca acést'a. Dar' mai alesu a dóu'a di de Pasci locuitorii au datfina a merge dupa média-di pe Blocksberg, ca sê serbeze ací numele lui Gerardu, care de pe verfulu acestui munte fu aruncatu in Dúnare. Asta data numerulu poporului a trecutu peste diece mii, cari d'in Pest'a se vedeau totu ca nisce furnice negre. Ací apoi poteai vedè tipulu originalu a patrêceriloru nemtiesci. Bere, carnatiei, galopu lenga unu feliu de musfca asurditóre numita: Werkel, si apoi cantece si chióte vatematóre de urechi, si sentiu nobilu. Sér'a, candu se invell diu'a cu nóptea, incepù a se imprasciâ multimea grandíosa.

⊙ O intrebare cu respunsu. Care e ocupaciunea cea mai usióra, si totu de odata cea mai grea? — Éca si respunsulu: Ocupaciunea musicantului; câci musicantulu jóca candu lucra, si lucra candu jóca!

⊙ Unu criticu curtenitoriu. Ludovicu alu XIV-ea regele Franciei predede odata câte-va versuri, compuse de densulu, unui criticu, lui Boileau, si-lu rogâ sê-si dee parerea despre acele. „Sire“ i respunse criticulu dupa ce a cetítu versurile, „Maestatea Ta esci favoritulu ceriului, câci tóte ti se implinescu câte numai le voesci; asta-data ai voit a scrie versuri rele, si éca! ti-a si succésu!“ — Ce ar mai fi d'in lume daca criticii ar incepe a curteni nu numai dómnelor si domnisiórelor, ci si poetilor celor rei?!

⊙ Unu corespondínte stimabilu a „Concordiei“ se plange d'in Marmati'a, câ in cuibulu Dragosi-lor nu partínescu literatur'a romana. Tristu lucru! câci prin nepasare publiculu perde multu, dar' in fapta — precum se scie de comunu — mai multu perdu redactiunile jurnal-elor. Inteliginti'a romana de acolo — cu putiena esceptiune — dórme, si numai candu vine postariulu cu gazete magiare, se scóla, le cetesce, si apoi pentru causele natiunale ale nóstre éra-si dormu somnulu celu dulce d'in diori de diua. Dar' romanulu totu-si nu va perí pana candu se vor portâ in tiéra opinci si oprege!

(*) In oficiulu finantialu de Wasching-ton (Amèric'a) sunt vr'o 700 de femei aplicate ca dîregatori. Ocupaciunea denseloru, carea dureza 6. ôre la di, este numerarea si retediarea bancnôteloru, precum si arderea celoru vechi. — Femeile aceste sunt parte fete nemaritate, parte veduve; muieri cu barbatu sunt fôrte putine, — salariulu lor se urca la 700 dollari pe anu. (Unu dollaru face in bani de ai nostri 2 fl.) — Toti sunt indestulati cu dîregatorii acesti'a de genu femeescu, numai aceea e cam neplacuta insusire in densii, câ — ca femei — vorbescu prea multu.

(*) Orológe viue. In Chin'a 'ti scie spune oricare copilu, câte ôre sunt. Nesce calatori intrebarea pre unu copilu, ce padiã turm'a la campu, câ trecutu-a dejã de a média-di? — Acest'a cautã spre sóre, in sa fiindu ceriulu nourosu, nu potũ sê spuna precisu ôrele. Rogã deci pre calatori sê accepte putintelu, câ indata li va spune; apoi densulu se indepartã de acolo si intrã intr'o coliba, de unde iesi cu o pisica in mana. Dupa ce ajunse cu pisic'a la domnii calatori, 'i deschise ochii si privi in ei, apoi se întorse si dise calatoriloru: „Inca nu sunt dóua spre diece ôre!“ Calatorii firesce, risera si nu voira sê crêda. Ajungandu apoi in orasiu, deusii spũsera intemplantarea acést'a catoru-va ómeni mai invetiati de acolo; — acesti'a se mirara multu de nesciinti'a calatoriloru, si afirmara, câ d'in ochii pisiceii poti spune ôrele cu precisiune; pentruca pupil'a ochiului pisiceii pana la amédia-di devine d'in ce in ce mai mica, incãtu la amédia-di e numai casi o linia de lata, — dela amédia-di incolo se totu mai maresce, pana ce la 12 ôre nôptes are form'a unui globu perfectu. — Daca ne-amu folosì si noi de asèmene orologie, nu sciu ce ar dice orologiarii! S'ar scarpená uritu in capu!

(*) Literariu. In locul „Conventiunei“ suprimate va aparè „Santinel'a natiunei“ jurnalul politicu, totu su redigerea dlui Grigoriu Heliadu. Acestu jurnalul va iesi de dóua ori la septemana, pretiulu 2-gãlbeni pe anu. — „Curieriulu de ambe sese“ éra a reinviatu; redactorulu acestui jurnalul literariu si beletristicu este Dlu Heliade Radulesculu, parintele literaturei romane, — dupa cum 'lu numesce unu jurnalul de peste Carpati, care recomenda fôrte acésta fôie de mare folosu.

Numele

stim. D. D. contribuinti la spesele si scopulu concertului si balului tenerimei rom. d'in Pest'a, datu in 23/11 Fauru 1865. (dupa ordînea contribuirei).

1. D'in Bud'a-Pest'a.

Emanuile Gozdsu 20 fl. Simione Popoviciu 20 fl. Mihaiu de Mocioni 10 fl. Nicolau Joanoviciu 15 fl. Teodoru Serbu 10 fl. Joanichiu Miculescu 5 fl. Dr. Demetriu Nedelcu 10 fl. Giorgiu Stupa 15 fl. Anastasfu Lika 5 fl. Maria Dumtsa 5 fl. Joane Bumbacila 2 fl. Demetriu Merce 1 fl. Gavriile Mihályi 5 fl. Constantinu Joanoviciu 5 fl. Dr. Joane Pap 2 fl. Lasaru Baldi 5 fl. Giorgiu Joanoviciu de Duleu 15 fl. Ecatharina Malagheciu 5 fl. Giorgiu de Mocioni 10 fl. Sigismundu Pap 5 fl. N. Margaritovics 5 fl.

N. Nagy 5 fl. Demetriu Guda 3 fl. Stefanu Maros de Konyha 1 fl. Stefan Borgovanu 5 fl. 50 xr. Paulu Todorescu 5 fl. Ernestu Sãndor 10 fl. N. Rajkovics 5 fl. Nicolau Babou 5 fl. Joane Vornica 5 fl. Alesandru Nedelcu 10 fl. Antoniu de Mocioni 10 fl. Alesandru Romanu 5 fl. Paulu Joanovics 5 fl. Leopoldu Filepp 5 fl. Lasaru Mustetiu 10 fl. Sum'a 264 fl. 50 xr.

2. D'in Blasiu. (Prin D. Ales. Neagoe).

Metropolitulu Alex. St. Sulucz 20 fl. Prepositulu Basiliu Rãtz 1 fl. Constantinu Alutanu Canonicu 2 fl. T. Cipariu 2 fl. Constantinu Papfalvi 2 fl. Joane Chirilla 2 fl. Antoniu Vestimianu 2 fl. E. Vlassa 2 fl. Joane Negrutiu Canonicu 3 fl. Gregoriu Mihali 2 fl. Ladislau Papp 2 fl. Benjamin Fülep negutietoriu 2 fl. Georgiu Popa Econom 2 fl. Absolon Sarlea Paroch 1 fl. Nicolae Rasamu 2 fl. Nicolae Barbu 2 fl. Alesandru Neagoe 3 fl. Basiliu Bianu 2 fl. Sum'a 54 fl.

3. D'in Vien'a (prin D. Mihaiu de Mocioni).

Ecatharina de Mocioni 10 fl. Alesandru de Mocioni 10 fl. Eugeniu de Mocioni 10 fl. Victor de Mocioni 10 fl. Zeno de Mocioni 10 fl. Sum'a 50 fl.

4. D'in Oradea Mare (prin D. Justinu Papti).

Jesifu Papp Szilágyi Episcopu 30 fl. Nicolau Borbola prepositu 2 fl. Gregoriu Kóváry Canonicu 1 fl. Joane Vancia Canonicu 2 fl. Joane Papu Canonicu 2 fl. Vasiliu Nyisztor Canonicu 1 fl. Joane Bica preside cons. gr. or. 2 fl. Petru Pál 2 fl. Joane Gozmanu advocatu 1 fl. Joane Cristianu V. A. Diaconu 2 fl. Poynar 1 fl. Joane Szabó vicereктору 2 fl. Joane Fasia advocatu 3 fl. Josifu Popu vicenotariu 2 fl. Sucienu notariu cons. gr. or. 1 fl. 50 xr. Horvat Diaconu 1 fl. Justinu Papti 2 fl. 50 xr. Sum'a 58 fl.

5. D'in Vien'a (prin D. A. Trombitiasiu).

Numele contribuintiloru nu ni s'au tramisau. Sum'a 37 fl.

(va urmã)

Post'a Redactiunii.

Dsiórei R. S. in B. Am veditu d'in recepisa, ce ai binevoitu a ni-o tramite, câ inca in 7. febr. a. c. ai pusu pe posta 2 fl. 50 xr. ca bani de prenumeratiune pentru Aur. in sa numai dupa espedarea numerului 6. in 30. martisoru i-am primitu dela posta, — vin'a dara e a postei. Acuma tóte sunt in ordine buna.

Dlui P. in O. M. „Dorulul soldatului“ e prea tempuriu. Studiul seriosu in nainte de tóte; si atuncia te vedemu buciuros.

Prin acést'a avemu onóre a anuntia pentru acei dni, cari ar dori sê se prenumere la jurnalulu nostru pe semestrulu I. si d' aci innainte, cumca d'in lips'a numeriloru 3. 4. a. c. nu li potemu servi cu esemplare complete; ci prenumeratiunea li se va socoti de a Nrulu 5. d'in a. c. si voru capetã 4. numeri si d'in semestrulu alu II. — Totu-deodata rogãmu pre acei stimati prenumeranti, cari au capetatu ôre-cum 2. esemplare d'in Nrulu 3. 4. a. c. sê binevoiesca a ni retransmite esemplarulu superfluu.

Domnii, cari sunt in restantia cu pretiulu prenumeratiunei de anu, sunt rogati a-lu respunde câtu mai de curandu.

Redactiunea.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatori: IOANICHIU MICULESCU.